

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
ДУЖОГО Романа Володимировича
на тему «Курсова підготовка військовослужбовців для участі в
міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження «Курсова підготовка військовослужбовців для участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки» є своєчасною, суспільно значущою та беззаперечно актуальною як у національному, так і міжнародному вимірах.

Актуальність дослідження зумовлена насамперед сучасними безпековими викликами, трансформацією міжнародного безпекового середовища, розширенням спектра миротворчих місій та необхідністю забезпечення високого рівня професійної готовності військовослужбовців до виконання завдань у багатонаціональному середовищі. Зростання ролі міжнародного військового співробітництва, поглиблення взаємодії України з державами-членами НАТО та Європейського Союзу, а також курс на досягнення взаємосумісності Збройних Сил України зі збройними силами країн-партнерів актуалізують потребу у вдосконаленні системи професійної підготовки особового складу відповідно до міжнародних стандартів.

Особливої ваги порушена проблема набуває в умовах повномасштабної збройної агресії проти України, коли вітчизняна система військової освіти та професійної підготовки перебуває на етапі глибокої трансформації. Після завершення активної фази війни Україна матиме потенціал до активнішої участі у міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, що обумовлює необхідність завчасного наукового обґрунтування сучасних моделей курсової підготовки військовослужбовців, здатних ефективно діяти у багатонаціональних контингентах, міжкультурному середовищі та в умовах комплексних кризових ситуацій.

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що, незважаючи на значну кількість досліджень із проблем військової освіти, професійної підготовки військовослужбовців та реформування сектору безпеки й оборони, питання цілісного наукового обґрунтування системи курсової підготовки військовослужбовців до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, з урахуванням сучасних міжнародних вимог, стандартів НАТО, досвіду держав-партнерів та новітніх педагогічних підходів, залишаються недостатньо розробленими. Це свідчить про наявність наукової проблеми, яка потребує комплексного вирішення.

Важливим підтвердженням актуальності дисертаційного дослідження є його виконання в межах науково-дослідної тематики Київського національного університету технологій та дизайну. Роботу здійснено відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт університету, зокрема в межах теми «Інноваційні

технології та сучасні методи підготовки фахівців для професійної освіти» (державний реєстраційний номер 0120U102353, шифр 6-1/20).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи Р. В. Дужого є високим. Їх достовірність забезпечується чітко визначеними методологічними засадами дослідження, логічною узгодженістю мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження та комплексу взаємодоповнювальних методів наукового пізнання.

Здобувачем здійснено ґрунтовний аналіз сучасних наукових джерел, нормативно-правових актів України та міжнародних документів, що регламентують підготовку військовослужбовців до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки. Це дало змогу всебічно дослідити особливості функціонування системи курсової підготовки та науково обґрунтувати авторську модель її вдосконалення.

Переконливість отриманих результатів забезпечується проведенням педагогічного експерименту, поетапною перевіркою ефективності запропонованої моделі, використанням сучасних методів збору, аналізу й узагальнення емпіричних даних, а також застосуванням методів математичної статистики для підтвердження достовірності отриманих результатів.

Наукові висновки логічно випливають із результатів теоретичного аналізу та експериментальної роботи, є взаємопов'язаними із завданнями дослідження й повною мірою відповідають його меті. Практичні рекомендації характеризуються належним рівнем обґрунтованості, прикладною спрямованістю та можуть бути використані для вдосконалення курсової підготовки військовослужбовців до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, а також у системі професійної військової освіти.

Загалом наведені в дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації є належно обґрунтованими, достовірними, внутрішньо узгодженими й становлять наукову та практичну цінність.

Структура і зміст дисертації та її відповідність встановленим вимогам. Структура дисертаційної роботи є логічною, послідовною та відповідає меті, завданням і загальній концепції дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію та впровадження.

У першому розділі здійснено аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми, охарактеризовано тенденції розвитку міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки, виявлено ключові проблеми курсової підготовки військовослужбовців та обґрунтовано необхідність її модернізації на компетентнісних засадах із урахуванням міжнародних стандартів.

Другий розділ присвячено теоретико-методологічному обґрунтуванню дослідження. Автором уточнено сутність готовності військовослужбовців до

участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, визначено її структуру, критерії, показники та рівні сформованості, обґрунтовано систему компетентностей, розроблено проєкт стандарту курсової підготовки, програмні результати навчання та структурно-функціональну модель системи курсової підготовки.

У третьому розділі представлено результати експериментальної перевірки ефективності запропонованої моделі. Проаналізовано рівні сформованості професійних компетентностей військовослужбовців, обґрунтовано використання сучасних компетентісно орієнтованих і симуляційних методів навчання, визначено організаційно-педагогічні умови реалізації моделі та статистично підтверджено її ефективність.

Дисертація характеризується внутрішньою логічною єдністю, завершеністю та взаємозв'язком усіх структурних елементів. Загальні висновки відповідають поставленій меті й завданням дослідження, відображають основні наукові результати та логічно впливають із теоретичних положень і результатів експериментальної роботи.

У цілому зміст дисертації повною мірою відповідає заявленій темі, забезпечує досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань, а її структура відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження. Наукова новизна дисертаційного дослідження є достатньо переконливою, належним чином аргументованою та відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Автором запропоновано комплексне вирішення актуального науково-практичного завдання щодо вдосконалення системи курсової підготовки військовослужбовців до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки.

До найбільш вагомих наукових результатів дисертації слід віднести розроблення та теоретичне обґрунтування структурно-функціональної моделі системи курсової підготовки військовослужбовців, яка інтегрує змістовий, організаційний та результативний компоненти, що забезпечує цілісність організації освітнього процесу та його орієнтацію на формування готовності військовослужбовців до виконання завдань у міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки.

Безперечний науковий інтерес становлять також визначення та систематизація чинників, що впливають на якість і результативність курсової підготовки, розроблення системи кількісних критеріїв і показників оцінювання рівня сформованості готовності військовослужбовців до участі в міжнародних операціях, а також науково обґрунтована класифікація ресурсів і методів підготовки, які забезпечують ефективне формування професійної готовності військовослужбовців.

Заслугує на позитивну оцінку те, що запропоновані автором наукові положення мають не лише теоретичне значення, а й виражену практичну спрямованість, оскільки можуть бути використані для модернізації системи

професійної військової освіти, удосконалення змісту курсової підготовки та підвищення ефективності підготовки особового складу до виконання завдань у міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки.

У цілому наукова новизна дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованою, відображає авторський внесок у розвиток теорії та методики професійної військової освіти і свідчить про отримання нових наукових результатів, що мають теоретичну та практичну цінність.

Практичне значення результатів дослідження. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості їх безпосереднього використання для вдосконалення системи курсової підготовки військовослужбовців до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, а також в освітньому процесі закладів професійної військової освіти.

Практичну цінність роботи становлять: розроблена автором модель системи курсової підготовки військовослужбовців, удосконалене навчально-методичне забезпечення, визначені критерії, показники та рівні оцінювання готовності військовослужбовців до виконання завдань у міжнародних операціях, а також рекомендації щодо організації й ресурсного забезпечення курсової підготовки. Запропоновані науково-методичні розробки можуть бути використані для оновлення змісту навчальних програм, удосконалення методики проведення курсів підготовки та підвищення ефективності професійної підготовки військовослужбовців.

Також високу практичну цінність дослідження підтверджує впровадження його результатів у діяльність закладів військової освіти та органів військового управління, що свідчить про їх затребуваність і можливість ефективного застосування у процесі підготовки особового складу до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки.

Отримані результати можуть бути використані під час розроблення нормативно-методичного забезпечення курсової підготовки, удосконалення програм підвищення кваліфікації військовослужбовців, а також у подальших наукових дослідженнях, присвячених розвитку системи професійної військової освіти.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення, результати та висновки дисертаційного дослідження достатньою мірою висвітлено в опублікованих працях автора. За результатами дослідження опубліковано 18 наукових статей, з яких 9 містять основні наукові результати, що виносяться на захист. Серед них 7 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України категорії «Б» за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 2 статті – у міжнародних наукових журналах, що індексуються в наукометричній базі Scopus. Окремі результати дослідження також висвітлено ще у 9 наукових статтях, що доповнюють і розкривають окремі аспекти проведеного дослідження.

Аналіз змісту опублікованих праць засвідчує, що вони повною мірою відображають основні положення дисертації, логіку проведеного дослідження, його теоретичні засади, результати експериментальної роботи та сформульовані

висновки. Тематика публікацій відповідає предмету дослідження, а їх зміст забезпечує цілісне висвітлення отриманих наукових результатів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на науково-практичних заходах різного рівня, зокрема міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Це сприяло їх науковому обговоренню, критичному осмисленню та уточненню окремих положень дослідження. Представлені матеріали свідчать про достатній рівень апробації результатів дисертації та їх позитивне сприйняття науковою спільнотою..

Особистий внесок здобувача. Аналіз змісту дисертації та опублікованих наукових праць дає підстави стверджувати, що особистий внесок здобувача є вагомим, достатньо повно визначеним і відповідає заявленим результатам дослідження. Автор самостійно сформульовано концептуальні положення дослідження, визначено його мету та завдання, розроблено методик дослідження, організовано й проведено педагогічний експеримент, здійснено аналіз та інтерпретацію отриманих результатів, підготовлено навчально-методичне забезпечення, сформульовано висновки та практичні рекомендації.

У наукових працях, опублікованих у співавторстві, особистий внесок здобувача чітко визначено. Він полягає у розробленні теоретичних положень дослідження, моделі курсової підготовки військовослужбовців до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки, визначенні структури й компонентів готовності, аналізі та інтерпретації результатів дослідження, а також підготовці окремих розділів наукових публікацій. Подані матеріали не дають підстав для сумнівів щодо самостійності виконання дисертаційного дослідження та достовірності заявленого особистого внеску автора.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Аналіз дисертаційної роботи дає підстави констатувати, що дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності. Посилання на використані джерела оформлено належним чином, авторські результати є самостійними, а ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Високо оцінюючи науковий рівень, теоретичну та практичну значущість дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, які мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер та не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

1. Ідея новизни є переконливою та відповідає темі дослідження, однак її структурування та окремі формулювання доцільно було б зробити більш відповідними усталеним вимогам до представлення наукової новизни в дисертаціях зі спеціальності 015 Професійна освіта. На наш погляд, окремі результати, віднесені автором до категорії «вперше» або «удосконалено», мають переважно прикладний або методичний характер (зокрема, розроблення проекту освітнього стандарту, системи оцінювання та окремих діагностичних засобів). Доцільно було б більш чітко розмежувати положення, що характеризують власне

наукову новизну дослідження, його практичне значення та результати, які набули подальшого розвитку.

2. У першому розділі дисертації автором здійснено ґрунтовний аналіз теоретичних засад курсової підготовки військовослужбовців, проте доцільним було б ширше представити порівняльний аналіз систем підготовки персоналу до міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки у країнах-членах НАТО, акцентувавши увагу на можливостях адаптації їхнього досвіду до системи професійної військової освіти України.

3. Певну дискусію викликає співвідношення поставлених завдань дослідження із загальними висновками. Зокрема, окремі результати, представлені у висновках (розроблення проекту стандарту курсової підготовки, дослідження навчальних стилів та рівня іншомовної підготовки військовослужбовців), не мають чіткого відображення серед сформульованих завдань дослідження. Водночас окремі положення першого та четвертого завдань (зокрема щодо уточнення понятійного апарату, визначення місця курсової підготовки у системі професійної військової освіти та експериментального підтвердження ефективності моделі) могли б бути більш повно відображені у загальних висновках.

4. Доцільно було б включити до складу додатків відомості про апробацію результатів дослідження відповідно до пункту 13 Вимог до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами). Зазначений додаток має містити інформацію про назви наукових заходів, місце та дату їх проведення, а також форму участі здобувача. Врахування цієї вимоги сприяло б повнішій відповідності дисертації встановленим вимогам щодо її оформлення.

Зазначені зауваження мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження, яке є завершеною самостійною науковою працею, виконаною на належному теоретико-методологічному та практичному рівнях.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Дисертація Дужого Романа Володимировича «Курсова підготовка військовослужбовців для участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне науково-педагогічне завдання.

Робота має чітку структуру, належне теоретичне обґрунтування, характеризується науковою новизною та практичним значенням. Автором отримано результати, що мають вагоме значення для розвитку теорії та практики професійної військової освіти, зокрема курсової підготовки військовослужбовців до участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки.

Дисертаційне дослідження відзначається концептуальною цілісністю, логічністю побудови, достатнім рівнем обґрунтованості наукових положень і достовірністю отриманих результатів. Основні результати дослідження повною

мірою відображено в наукових публікаціях автора та апробовано на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Особистий внесок здобувача у виконання дослідження є вагомим, а ознак порушення академічної доброчесності в дисертаційній роботі не виявлено.

За актуальністю, змістом, структурою, обсягом, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю наукових положень, практичним значенням та відповідністю встановленим вимогам дисертаційна робота Дужого Романа Володимировича «Курсова підготовка військовослужбовців для участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки» відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), визначеним наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

З огляду на викладене вважаємо, що Дужий Роман Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри філології та перекладу
Київського національного
університету технологій та дизайну

Світлана ФЕДОРЕНКО

Підпис

засвідчую

Зав. КАНЦ